

ПЕРЕДМОВА

Відновлення історичної пам'яті, формування історичної свідомості і мислення громадян в умовах незалежної Української держави постало важливим завданням утвердження її соборності. З-поміж інституцій, які покликані зберігати і популяризувати історико-культурну спадщину, а відтак сприяти духовному збагаченню нації, провідне місце посідають музеї.

Тернопільщина має давні традиції розвитку музейної справи, які своїм корінням сягають початку ХХ ст. На сторінках цього збірника читач матиме можливість ознайомитись з історією становлення Тернопільського обласного краєзнавчого музею (ТОКМ), який з часу відкриття Подільського музею (1913 р.) став науковою лабораторією, осердям розвитку музейництва у нашому краї. Його основою були і залишаються професіонали, які володіють фундаментальними знаннями музейної справи, практичного досвіду організації роботи в музеї. Цього року ТОКМ відзначив 100 років з дня заснування. У збірнику представлено ряд статей, які характеризують музейні фонди, напрямки роботи, досягнення закладу.

Сьогодні в області функціонує 26 державних музеїв обласного і районного підпорядкування. Окремі з них, як наприклад, Бережанський, Борщівський, Кременецький та інші обласні краєзнавчі музеї, стали потужними науково-дослідними центрами. Колективи цих закладів провадять власну науково-дослідницьку діяльність у співпраці з науковими закладами України і закордону. У минулому подвижниками музейної справи на Тернопільщині були Ігор Герета, Венедикт Лавренюк, Петро Медведик, Стефанія Садовська, Гаврило Чернихівський, Ганна Швець, про що зазначено в статтях збірника. Ці творчі особистості зробили неоціненний внесок у створення і розвиток музеїв.

Приємно відзначити, що музейники Тернопільщини перебувають на хвилі сучасних тенденцій розвитку музейної справи. Відкрито чимало меморіальних музеїв (В. Гнатюка, Я. Гніздовського, С. Крушельницької, Л. Курбаса, Л. Левицького, Б. Лепкого, О. Неприцького-Грановського, Й. Сліпого, Ю. Словацького та інших), які не лише повертають з небуття наших співвітчизників, почасти світового визнання. Такі музеї мають високий діалоговий потенціал минулого із сучасним, оскільки минуле

постає через життя конкретної особистості, будить увагу, створює особливий емоційний настрій у відвідувачів. Як правило, меморіальні музеї є культурно-освітніми центрами, які систематично проводять персоналогічні заходи, а відтак формують власне соціальне середовище.

В області відкрито понад 140 громадських музеїв, з яких 15 отримали звання «Народний музей». Створена розгалужена сітка музеїв, через які загальна історія постає через долю особистостей, малих колективів (жителів містечка, села, вулиці, будинку, сім'ї тощо). Важливо зазначити, що робота у цьому напрямку продовжується. Глибокою любов'ю до історії рідного краю, його людей, народних традицій просякнута діяльність колективів музеїв і окремих осіб, які гуртують навколо себе однодумців, залучають учнівську і студентську молодь до створення музейних збірок.

На території Тернопільської області знаходиться 42 фортеці, які підлягають реставрації та музеєфікації, вони становлять третину усіх фортець України. Необхідність збереження цієї історичної спадщини уможливила створення у 2005 р. Національного заповідника «Замки Тернопілля». Перевагою таких комплексів, які дедалі популярніші у світі, є відкриті експозиції, можливість безпосереднього контакту відвідувачів з предметом зацікавлення, створення театру історичних реконструкцій тощо.

Вихід збірника праць Тернопільського обласного осередку Наукового товариства ім. Шевченка «Музеї Тернопільщини» лише перша спроба науковців привернути увагу до потужного науково-культурного потенціалу цих закладів. Сподіваємося, що ця робота буде продовжена і стане основою конструктивної співпраці фахівців й представників державної влади, стимулюватиме розвиток музейної справи на Тернопільщині.

Хочу висловити особливу подяку голові Тернопільського обласного осередку НТШ, члену-кореспонденту НАМН України, доктору медичних наук, професору Михайлу Андрейчину за ініціативу, організаційну та редакторську підтримку цього проекту, а також усім авторам, які, попри свою зайнятість, долучилися до створення збірника.

Елла Бистрицька,

доктор історичних наук, професор,

Голова історичної комісії

Тернопільського обласного осередку НТШ